

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

Fó'a acést'a ese tóta Marti sér'a,
— dar prenumeratiunile se priimescu
in tóte dilele.

Pretíulu pentru Ostrunguri'a: pre anu
8 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 4 fi. pre unu tri-
luniu 2 fi. éra pentru Strainetate:
pre anu 10 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 5 fi.
pre unu triluniu 2 fi. 50 cr. in v. a.
Unu esemplariu costa 15 cr.

Tóte sfódieniele sí banii de prenu-
meratiune sunt de a se tramite la
Redactiunea diurnalului:
Aradu, Strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Inserțiunile se priimescu cu 7 cr. de

linia, sí 30 cr. tace timbrale.

ACROSTICHONU,

dedicatu Ilustrității Sale IOANU METIANU, cu ocasiunea instalării
sale de episcopu gr. or. alu Aradului, tenopolei, Oradiei-mari sí-a
Zarandului.*)

Torente adunci de lacrimi sí riuri largi de sange,
Romanulu, acestu populu de rele multu cercatu,
Avut'a sà indure, pan' a potutu refrange
Eclipsi'a, ce sórtea pe frunte i-a marcatu.
S'au seursu inse de-a rondulu acele largi torente,
Crescendu in a loru urme de glorií monumente. . . .
Adi vócea mantuirei la viétia ni-a chiamatu!

E gloriosu sí falnicu, candu cartea istoriei,
Popóreloru ni-aréta exemple vitejesci.
In acte de bravura consiste-a omeniroi
Sublima misiune de fapte barbatesci. . . .
Candu inse arm'a-e franta sí braciule moiete,
O magica suflare de unde li-adia? . . .
Popórele-su ca nave de valuri sfasiete —
Unu portu de mantuire de unde li-se 'mbia? . . .
Lumin'a sí credinti'a-e simbolulu salvatoru, —
Unirea-e fórti'a loru!

Metianu! Adi alu teu nume de-acést'a trinitate
Eternulu Dieu voit'a sà fia miruitu. . . .
Tu dér', ce adi calci pragulu la 'nalt'a-ti demnitate,
Inchina-ti viétia-acestui principiu intreitu . . .
Astu-feliu primindu toisagulu bisericeii romane,
Natiunea ti urédia, pré demnule stapane:
„Unú campu sà-ti fia viétia, rodítu sí inflořitú!“

—i. —b.

*) Fiindu-cà „Albin'a“ pare cà a uitatu titlulu intregu, adeca
„sí alu partiloru anesate d'in Banatulu Timisóului,“ venimú deci a in-
dreptá noi gresíel'a.

Ilustrității Sale

Présantitului Domnu

IOANU METIANU,
episcopu diecesanu alu Aradului.

In semnu de adenca veneratiune sí fiescu devotamentu, la ocasiunea
instalării in scaunu, in Aradu la Dominec'a Tomii. 20 Aprilie
2 Maiu 1875.

Altariulu se deschide, serbarea este mare, —
Pe faci'a tuturor'a mandrí'a s'a ivitu;
Cantati cantare nóua sí imne de laudare!
Cantati, cà éta vine: Pastoriulu multu doritu!

Parinte pré iubite, Romane adeverate!
Privesce in giuru de Tine poporulu adunatu,
De care provedinti'a acumu Ti-a facutu parte,
Sà ffi a lui sperantia, pastoriu adevratu.

Acestu poporu elu are altariu de rugatiune,
Virtute stramosiésca, credintia in viétia sa,
Elu scie sí pricepe sublim'a misiune,
Ce tempulu i-o impune: d'a, fi, sí-a prosperá!

Dér' càile virtutii sunt lungi obositórie,
Pe-acéste cà i tréba unu bunu conducatoriu,
Ca-acel'a sà-i arete, cararea de onóre,
Pe care-amblandu sà-si afle maretíulu viitoriu.

Si cine óre este chiamatu adi a-lu conduce?
Nu Tu Parinte bune, nu Tu sí geniulu Teu?
Condu-lu Tu! cà-ci de dinsulu Te léga sant'a cruce!
Ajuta-i, cà-ci atuncia: ajuta Domnedieu!

D'in partea tenerimei clericale romane gr.-or. d'in Aradu.

La inviere.

La guvernul Tus'a d'in opozițiune a inviatu, cu promisiuni, si mandate pe unii calcandu, si celoru de partid'a natiunala pumnulu aretandu-li.

Protestu hatalmasiu.

Noi pe d'in diosu firealutii, romani dihesi, si ageverati popi greco-papistasi, gyin varmegi'a Szatmarului numita, si a poporului romanescu tare multu luminatoru si svatuitoru frate, gye la nu scimu cine audiendu, ca ujsagurile cele forte fantastice si dacoromanesci de noi inca ce-va scrisu; ugyan is, „ca noi popii, precumu si mai toti nadragarii nemnisi, carii ce-va invetiati, de romanescile cause drepte, tare pucinu gandimu,” si alte de aceste mintiuni.

Pentru acea dera noi a protestat hatalmasiu pr'in acest'a venimu, si totu odata la lume spre scire si cunoscutia a spune indresnimu: ca noi neci odata, ca romani n'am fi, intre noi si intre pahare, n'am tagaduitu.

A spune mai parte si acea indresnimu: ca noi la alegeri totu romanu alegeamu, deca nemnisi ceia-l-alti inca a ne capacita altu-cumu nu puteau.

Se scie si acea lumea, ca noi si unu gimnasiu romanescu mare facut'amu la Seini, de ocamu-data pe piporusiu, si megis unii d'icu, ca noi a face romanesc nemicu nu vremu.

Forte hatalmasiu si dihesiu dera protestamu, ca noi romani n'amu fi, si deci afore pronunciamu: ca noi si de acum'a nainte, ca si pana acilea a ne purta vremu; — adeca totu-de-un'a cu mai marele nostru tienemu; ujsaguri revolutionarie a le ceti ne vomu feri, si cu domni cei mari degetu a trage neci cumu a cutedia nu vomu, ci pe calea cea de pana acum'a a merge continua vomu.

Hatalmasiu si dihesiu protestamu deci de nou, ca nime pre noi a svatui, neci intr'unu chipu sa indresnesca.

Elit'a oportuno-romanésca

d'in a Szatmarului varmegia.

Tatalu nostru oportuniloru moderni.

Tatalu nostru, care te falsifiesci in Pute-a-pestu, premarésca-se numele Mariei Tale; vina nemnisi'a ta; fia porunc'a ta, precumu in dieta, asiè si la Dobritienu; svarmiturile nostre de tote dilele de ni le noua adi; si ni ierta noua opozițiunea de pana acum'a, precumu si noi ertamu tote batjocurile câte ai incarcatu pre noi; si nu ne duce in isbita, ci ne scapa de Gur'a Satului. Aminu!

Christosu a inviatu.

Christosu a inviatu,
Pre satanu l'a svarimatu;
Iud'a, care l'au tradatu,
De necasu s'a spendiuratu;
Dér' nepotii i-au remasu,
Si-a-cumu ei ni facu necasu,
Cu rachiulu jidovescu,
Pre romanu de-lu prapadescu.

Corespondintie.

I.

Scrisorile lui Pacala câtra Tandala.

Frate de cruce!

In variabilele mele caletorii pr'in lumea larga, dupa multe vicisitudini si obositoare ostenele, cu mare si cu multa truda si necasu, ajunsei in satulu X . . . , unde abatandu-me pe la celu mai invetiatu omu d'in satu, adeca pe la cantorulu de la baseric'a santului Pantalimonu celu micu, aflai pre cantorulu amintitu siediendu langa mesa, pe unu scaunu cu spate, tienendu-si amendoue brancele inclestate in peru, ce nu era neci mai scurtu, neci mai lungu, decatu unu diumetate de metru.

Pe mesa, de o parte era asediatu unu fasciclu de scrisori, era de alta parte unu numeru d'in „Albina”; e de insemnatu, ca scrisorile cantorului erau si pe harthia vechia si pe de cea noua, de unde usioru se potea deduce, ca betranulu de multu serie si inca si acum'a totu scrie, ca-ci era omu de litera.

Deci apropiandu-me de numitulu, numai decatu am observatu, ca dinsulu este cu totulu desperatu, nu mai scie nemicu de sine; asiè eu lu-imbracisai peste medilocu si i-am strigatu la urechia catu am potutu:

„Frate! Pentru numele lui Domnedieu in trei fecie, a mamei preceste, a loru doi-spre-dieca santi apostoli, sietedeci si doi de mucenici, doi archangeri, trei archierei si a tuturoru santiloru mari si mici, invetiati si prosti, — ce faci? pentru ce esci desperatu? — Baga de sema, ca d'in desparare usioru ti-pote urma si unu morbu greu, ba mor-tea chiaru, spre cea mai mare paguba a literaturii.

Inse literatulu meu, in grandiosulu seu necasu, in torturele sale spirituale si aprofunditatea de idei, in care se afla, pe langa tote, ca eu-lu stringeam voinicesce peste medilocu, si-lu scuturam cumu se cade, nu m'a observatu de locu, ci si mai departe si-hetiã perulu cu ghiarele astu-foliu, incatu am cugetatu, ca nu pote fia altu modru, decatu si-a perdutu mintile, (ca-ci, vedi, lu-cunosecam cu multe minti. . .) D'in candu in candu scapa câte unu suspinu gelnicu si plinu de amaratiune si a-poi se audiau si nescari cuvinte timpote, d'in cari n'am intielesu alt'a, decatu: „vai de mine, vai de capulu meu, sum ruinatu, am terminatu!”

Dér' eu, dupa cum bine me cunosci, nu me pré spariu cu un'a cu doua, ci me apucu de dinsulu cu mai puternica potere, si-lu scuturu, si-lu intorcu, si-lu ridicu in susu, a-poi-lu trantescu la pamentu, si-lu imboldescu cu genunchii si cu verulu incaltiaminteloru, si-apoi era-lu punu pe scaunu, si era-i mai sbieru un'a in urechia; acesta inse o esecutai cu asiè glasu puternicu (nu sciu d'in care dur,) de-mi pareu, ca me afliu in dieta Ungariei; ceea ce a si avutu rezultatulu doritu, ca-ci omulu meu incepu a-si veni in ori, a-si deschide ochii si a privi asupr'a mea cu astu-feliu de agerime, incatu pe aci sa cadu si eu in dog'a dinsululu; dér, multiamite celoru mai susu insirati, de asta-data scapai sanetosu.

Dup' tote aceste, seu precumu diceau strabunii nostri: „post tot discrimina rerum,” *) uitandu-me si eu in faci'a lui i-pusei intrebarea: „pentru ce esci asiè de superatu si asiè de debalatu?” — La ce dinsulu, privindu gelnicu la harthia si fol'a, ce erau pe mesa, iritatu in gradulu superlativu, plinu de mahnaire si amaratiune mi-dede urmatorulu respunsu:

„Cumu sa nu fiu superatu, cumu sa nu fiu debalatu, candu eu — omu cu unu petiorulu asiè dicandu in momentu — incependu d'in teneretiile mele, necurmatu m'am ocupatu cu unu specialu ramu de literatura, adeca m'am silitu si am adoperatu d'in tote poterile, a familiarisa pre romani cu industri'a, incependu de diosu pana susu; si ca sa-mi potu ajunge scopulu mai usioru, a trebuit sa incepu d'in diosu in susu si a-numitu, de la art'a de pilaritia, ca celu mai inferioru, dér' totusi sublimu ramu alu industriei. Asiè—aretandu spre hartia de pe mesa — inainte de tote am redactatu acesta colectiune de cuvinte, alese a-nume pentru pilaritie, bine sciindu eu, ca o pilaritia onesta

*) In traducere fidela: „Postulu este cremenea rerunchiloru“. Cul.

sî de tréba numai atunci pôte stá cu demnitate la inaltímea misiunei sale, déca va cunósce d'in fundamentu toti terminii tehnici, cari sunt de trebuíntia pr'in piatia; — si precumu insu-ti te poti convinge, am fost adunatu o frumósá cununa de cuvinte, totu alese, de pe tóte stradele sî d'in tóte piatile in cari m'am intorsu in lung'a mea viétia; si pentru acést'a dupa a mea lucrare, cu dreptu cuventu, cre-deam a castigá stim'a sî recunoscint'a, atátu a generatiunei celei nóue, setósé de sciintia sî progresu, cátu sî mai cu deoscóbire a posteritáti. Dér' vai! vai! sî éra vai! uritu, grozavu sî cumplitu m'am insfelatu in speranti'a mea, carea nu érá neci mai multu, neci mai pucinu, decátu ca sà devinu *memoritoriu*; sî causatorulu acestei mari insielári, a a fost unu membru alu „*societáti académice romane*“, carele in credíntiatu fiindu cu culegerea de cuvinte pentru „*dic-tionariulu limbei romane*“, elu in locu de a satisfáce acestei chiamari, sî-a bagatu fitulu in maestri'a mea, si intréga colectiunea mea de cuvinte o-a tiparitu sî publicatu in „*Albina*“, — (aréta Nr. 17.) sî o-a sî datu in folosint'a publiculu, pr'in urmare punerea sub téscu, séu mai bine, retiparirea brosiunei mele o afu absolutamente superflua, de óra-ce pilaritiile acumu se potu procopsi sî d'in „*Albina*“ sî nu mai au trebuíntia de brosiur'a mea.“

Audiendu eu aceste justificate lamentatiune ale bietulu cantoru, m'am pusu nitielu pe cugete *seriósé* sî *mature* sî de locu am scosu o judecata in favorulu cantorulu lamentatoriu.

Dupa aceste, sà escà intre noi doi urmatorulu dialógu memorabilu in feliulu seu:

— Én spune-mi frate — incepui eu — ce cuvinte ai culesu tu? óre sunt ele potrivite sî acomodate pentru tóte pilaritiile de pr'in sate sî orasie?

— Ce? au dóra vrei sà-mi puni ingeniós'a mea capacitate la proba, de me intrebi asî de scurtu? Altu-mintrea déca chiaru voiesci a le cunósce, éca câte-va d'in ele, — si cu aceste bietulu cantoru incepù a ceti de pe o harthia feliu de feliu epitete pilaresci, cari inse mi rusíne sà ti-le scriu, cà-ci asemene ai potutu ceti adesu sî in diariulu A. —

— Stai nu mai continuá! cà dóra nu pentru acea am venit eu in cas'a ta, ca sà me insulti!

— Ascépta numai, ca déca voiesci ti mai insíru o gramada de ele, care de care mai faine sî mai alese.

— Ti-multiamescu, frate, de cinste, dér' nu voiú sà audu; atát'a inse, pe credintia mea, ti-potu spune, cà pr'in acést'a memorabila colectiune siguru vei secerá laude sî triumfuri ori in care piatia sî ori in care cortu tíganescu, va se dica, in scurtu vei deveni *memoritoriu*, ba *providentialu* chiaru.

— Da! da! asî fi devenitu, déca nu me previniá national'a „*Albina*“, inse acumu publiculu cetitoru este in deplin'a cunoscintia a acestoru termini, pr'in urmare eu sum sî remanu de deplansu (jocatu afore).

— Óre intru adevéru sà fia acesti termini alesí in „*Albina*“? — intrebai eu.

La acést'a intrebare omulu meu, plinu de furia sî indignatu pana la culme, mi-arunca Nr. 17. alu A. pe carele eu luandu-lu in mana, numai decátu l'am intorsu pe faci'a a dóu'a la notitie, sî m'am convinsu pré deplinu.

Pe langa tóte cà eu sî dupa aceste destulu m'am silitu a-lu mangaiá, dicandu, cà: acést'a este numai o emulare nobila in literatura, precum este a cailoru in fuga, — elu a remasu nemangaiatu, éra eu am caletoritu mai departe. Se audímu de bine, cu alta ocaziune mai multe!

Alu teu frate de cruce

Pacala.

II.

Epistol'i'a lui Burete, nobilu de Crastavete cátra Gur'a Satului.

Pré cinstite jupane Gur'a Satului!

Cu profunda plecatiune mi iau cutezare, acum'a dupa ce dalb'a tíganului sî-a cam adunatu catrafusele, de mai potú sî eu resuflá, mi iau cutezare dicu,

de a-ti mai scrie si cinstiei tale câte ce-va de pr'in tíer'a nóstra ardelenésca, care de multele fericiri sî bunatáti acusi acusi isi va luá dra buna dela tóte proiectele de nóue contributiuni sî va trece pr'in vam'a cuculu, intru veciníc'a vietuare, ca tíer'a cea frumósá sî toleranta, unde mistificatoriulu istorii romaniloru a voitu sà fundeze o nóua tíera unгурésca, dér' precumu se scéie, fora succesulu doritu. —

Dàrile cele pucine, ce sunt aninate pe spatel pe poporulu, i interescu sufletulu sî lu facu, ca sà séra d'in pele; ér' anii cei buni d'in urma, sî nóu'a ocurmuire liberala, vrendu nevrendu lu face fericitu, pré fericitu. . . Comisarii de contributiune de pe sate, nu mai aduna de la tierani vitele sî alte mobile, si nu le mai vendu bucatur'a cea d'in urma d'in gur'a prunciloru, ci jicutiescu pe nedreptate totu numai pré domnií nemnisí sî pré cei cu multe restantii. . . .

Cu unu cuventu, jupane Gur'a Satului, sórtea tieraniloru de adi la noi este ne mai pomenitu de buna, cà adeca poporulu nu mai platesce mai neci o dare, ci totu numai noi domnií nemnisí, domnií cei cu averi mari, noi cei ce remanemu totu in restantia. — Nóua lege electorala inca pare, cà inadinsu este ciop-lita numai in favórea loru. —

Deci, sciindu eu, cà cinsti'a ta inca te víresci câte-o data in diét'a tíerei unгурésca, precumu sî in cas'a lui Kegle-vichs, — care dandu cu glóbele pré tare, a luatú frundi'a in budia — te-así rogá cu tóta cinstea nemnisíésca, sà medilocesci cumu-va pr'in ministeriulu de financia d'in diét'a Ungariei compunerea unui nou conspectu specialu nominalu, in care sà vina numele sî conumele nemesiloru sî sum'a restantie de pe toti anii; dér' asîe, ca acestu conspectu, sà arete, cà nu-mai neminisii sunt patrioti prompti in platirea dari-loru statulu unгурésca, si cà neci unu nemesiu nu mai are restantia.

Déca vei esoperá acést'a, voiú umblá, ca sà fii alesu sî cinsti'a ta de nemnisí titulariu.

Deci si pana atuci remanu alu cinstiei tale nemnisiescu pretenu

Burete nobilu de Crastavete.

Talmesú-balmesú.

Ujságurile „liberaliloru“ injura cátu se pôte mai magiaresce, cà d'arile straine sî d'in strainetate, au temeritatez a desaprobá „parlamentariile manieri magiaresci a le grozavu diplomaticulu ministru d'in Dobritienu“ s. c. l.

Intru adevéru mare necomplexantia d'in partea aceloru diarie; dér' pe semne ele nu pricepu inalt'a sî nemarginít'a política sî fin'a diplomatia a narelui diplomatu magiaru. . .

Metamorfosatii dela „*Reform*“ inse. mergu sî mai departe; jupani'a loru adeca se apuca sî repro-duceu, in traductiune cátu se pôte mai sehimosita, càti-va articii sî d'in numerulu trecutú alu diariulu nostru, lamentandu, a-poi bizaindu pre cei de la biroulu de pressa, ca sà caute nesmintitu vr'unu nodu in papura, sî sà ni deie pe mau'a lui Tis'a, ca *acel'a* sà ne belésca, s. c. l.

Of! Of! Of!

De candu a inceputu er'a „liberaliloru“ in tóta di'a audîmu sî vedemu câte-o noua dreptate, loialitate sî curtosia magiara. Asiè d'între cele multe, sà insemnàmu numai acea, cà unele tribunale sî judecii regesci au pusu termine de pertratare in procese, unde ambele parti, ma chiaru avocatii sunt romani, pe antai'a sî a d'bu'a di de pasci romanesci; a-poi cà in unele gimnasia sî scoli studiosii au fost constrinsi sà mérga la prelegeri sî a d'bu'a di de pasci; cà honvedii romani sî in serbatorile pasceloru, au fost siliti la manevre; ér' cinstitul svatu orasienescu d'in Aradu, chiaru in dîlele santeloru pasci se insufleti a repará stradele ce ducu la baserécile romane . . . sî asiè mai de parte.

D'a poi bagu-séma numai astu feliu se pôte inradecina increderea sî stim'a reciproca. . . .

Romanii d'in comitatulu Aradului, au participatu eri intr'unu numeru frumosu sî impunatoriu la adunarea generala a „Reuniunei politice-natiunali“ sî au decisu a se contielege sî a se sufulcá érasî la lupta, dupa cumu se recere.

Haru Domnului, cà se mai intempla sî adi minunea minuniloru!

Numai de n'ar remanè numai minunea minuniloru.

Versuri moderne.

— Compuse à cantate de càtra coconitièele monastirei Ciornabora. —

Florieca de romanitia,
Maic'a, sor'a,-e pilaritia;
Dér' noi pe la monastire,
Ni esîmu d'in fire!

Candu colesie, candu malaiu
Mancàmu noi, fete de craiu,
Sî a-poi pe la monastire,
Ni esîmu d'in fire!

Taic'a meu belesce oi,
Ca sà ne tienà pre noi;
Sî-a-poi eu la monastire,
A sà-mi esu d'in fire!

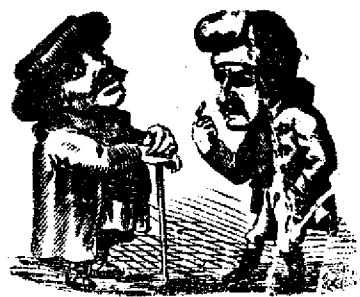
De candu tat'a-e capu la satu,
Romanesce-am si uitatu;
Cà-ci in Kloster eu, firesce,
Invetiu frantiusesce!

Romanesce scimu mancá,
Unele sî cochetá;
Dér' ca sà ne cultivàmu,
La Kloster umblàmu!

Multi ne cam batjocurescu,
Sî ne rîdu, candu ne 'ntelnescu
Venindu de la monastire,
Schimbate la fire!

Dér' noi fiindu-c'avemu cultura,
Ca sà nu ne pòrte 'n gura,
Dicemu chiaru sî càtra-unu tistu:
„Gelobt sei Jesus Christ“!

TAND'A SÎ MAND'A.

T. A-poi facura domnii, ce facura, de scósera d'in preparandi'a de-statu cu cursuri paralele (romanesco-ungurescu) d'in Dev'a, nu numai limb'a romana, ci acum'a sî pre ambii profesori romani.

M. Prostule! d'a-poi numai asté pôte fi paritate, egalitate, fratietate sî et ceterate. . . .

T. Audîtu-ai, cà Ronts Döme, desiguru va fi notariu publicu la A?

M. Audîtu. No, vedi, acum'a pricepu eu politic'a sî vorbirile cinstiei sale d'in tempulu mai d'in urma.

T. Asiè déra uniadorenii inca capétara fispanu nou?

M. Da.

T. Desiguru unu romanu?

M. Ba, unu Paganu. (Pogány)

TRENC'A SÎ FLÉNC'A

T. Vai de mine 'su-mórta de fôme, nu mai potu! . .

F. Sî unde te-ai ospetatu asiè de bine?

T. D'apoi m'a pusu pecatele, sà maimutiedi sî eu pre unele dame romane d'in Sibiu, sî deci m'am dusu sî eu la banchetulu de instalare a noului episcopu d'in Aradu.

F. Sî-a-poi cumu ai potutu remanè flamenda?

T. Próst'o, d'a-poi sî eu am fost numai pe galeria.

F. Sà-ti fia de bine déra!

Bucinulu redactionei.

Dlui S. in B — C. Cu placere sî in venitoriu, dér' mai pe scurtu; peccate publice, sî càtu se pôte mai poporulu sî mai umoristicu. Multumita sî salutare. —

Coconului S. P. D'a-poi ce-e cu „Pestravii“ s. c. l.? Salutare!

Lui Placintocu. Sunt pré personale sî fore neci o basa.

Lui I. P. Fore neci unu umoru. Neci o sbiciuire de facto rele. Altele mai bune, bucurosu.

D'in caus'a serbatoriloru sî d'in alte cause neaternatorie de noi, amu fost constrinsi a scóte diariulu nostru numai adi. Ne rogàmu sà fimu scusati.